

Tyresö kommun

Evalena Andrén,
Verksamhetsstrateg,
Tel: 08-5782 90 59

TJÄNSTESKRIVELSE

2015-10-07

1 (7)

Diarienummer

2014/BUN 0161

Barn-och utbildningsnämnden

Svar på motion om rätt till 30-timmars vistelsetid i veckan på förskolan

Förslag till beslut

Barn-och utbildningsnämndens förslag till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

- Motionen avslås.

Monika Larsson
Förvaltningschef

Evalena Andrén
Verksamhetsstrateg

Sammanfattning

Förvaltningen föreslår att barn- och utbildningsnämnden rekommenderar kommunstyrelsen och kommunfullmäktige att avslå motionen. 20-timmars vistelsetid för barn i familjer, där en förälder är antingen föräldraledig eller arbetslös, bör kvarstå.

Tyresö kommun ska bedriva förskoleverksamhet av god kvalitet där varje barns utveckling och lärande stimuleras och där barnen erbjuds en trygg och säker miljö.

Många reformer för mer tid i förskolan har genomförts under tidsperioden 2001-2011. Dessa har bidragit till ökad tillgänglighet till förskola, gett barnfamiljer förbättrad ekonomi och ökat möjligheten för båda föräldrar i en familj att komma ut i arbetslivet.

Förvaltningen anser att fokus för arbetet och insatser i förskolan ska läggas på att minska barngruppernas storlek och öka personaltätheten, i enlighet med de särskilda uppdrag¹ som nämndplanen anger, samt att vidareutveckla det systematiska kvalitetsarbetet. Därigenom ges kommunens förskolor möjlighet att öka den generellt goda kvaliteten. Förskolorna ges bättre förutsättningar för att kunna ge alla barn en likvärdig utbildning och samtliga barn ges goda förutsättningar till utveckling av sina förmågor (inklusive språkutveckling). Tyresös förskolor kan då vara den integrationsarena och bidra till den socialt utjämnande effekten för kommunens yngsta barn som skollagen och läroplanen föreskriver.

Beskrivning av ärendet

Jannice Rockstroh (S) och Anita Mattson (S) har den 27 november 2014 inkommit med motionen ”Ge alla barn i Tyresö rätt till 30-timmars vistelsetid i förskolan”. Motionärerna föreslår:

– Att Tyresö kommun ändrar sina riktlinjer för kommunala förskolor så att rätt till min. 30 timmar per vecka ges till barn till föräldralediga och arbetslösa.

Som grund för förslaget anges

- rättviseskäl
- integrationsskäl
- språkutvecklingsskäl
- arbetsmarknadsskäl

¹Barn- och utbildningsnämndens, Nämndplan 2015, dnr 2014/BUN 0138, sid 15

Nuläge – kommunens riktlinjer för kommunala förskolor

Nuvarande riktlinjer för kommunala förskolor ger familjer, där en förälder antingen är föräldraledig eller arbetslös, rätt att ha sitt barn 20-timmar avgiftsfritt i förskolan per vecka. 20-timmars avgiftsfri vistelsetid gäller även för barn mellan tre och fem år, vilka omfattas av allmän förskola.

Skollag, läroplan för förskolan Lpfö 98 och reformer inom förskolan

Skolverket definierar begreppet kvalitet inom förskola utifrån hur väl en verksamhet svarar mot nationella mål, krav, riktlinjer och andra mål förenliga med de nationella, samt i vilken utsträckning verksamheten strävar efter att förbättras.

Skollagen föreskriver:

- 8 kap 4,6 §§ anger 15 timmars vistelsetid för barn med en föräldraledig eller arbetslös förälder samt för barn som omfattas av allmän förskola
- 1 kap 8,9 §§ att alla barn ska erbjudas en likvärdig förskola oavsett var i landet den bedrivs,
- 8 kap 8§ anger att det är huvudmannens uppgift att se till att barngruppernas storlek och sammansättning är lämplig och att barnen även i övrigt erbjuds en god miljö,
- 8 kap 10 § föreskriver att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska språket såväl som sitt modersmål,
- 1 kap 10 § föreskriver att varje verksamhet ska bedrivas med barnets bästa som utgångspunkt

Reformer på riksnivå för mer tid i förskolan

Maxtaxereformen infördes under perioden 2001-2003 och en ny skollag började tillämpas 1 juli 2011. Med den nya skollagen från 2011 trädde också en ny reviderad läroplan för förskolan, Lpfö 98, i kraft.

Reformerna för mer tid i förskolan har varit många:

- den 1 juli 2001 blev kommuner skyldiga att erbjuda plats i förskola eller pedagogisk omsorg under minst tre timmar per dag eller 15 timmar per vecka för barn 1-5 år vars förälder är arbetslös,

- den 1 januari 2002 blev kommuner skyldiga att erbjuda plats i förskola till barn vars föräldrar är föräldralediga med ett syskon,
- maxtaxa infördes den 1 januari 2002 och innebar att ett tak sattes för föräldraavgifterna,
- den 3 januari 2003 infördes allmän förskola för fyra- och femåringar,
- den 1 juli 2008 infördes ett kommunalt frivilligt vårdnadsbidrag, vilket ger föräldrar möjligheten att vara hemma längre med sina barn, på hel- eller halvtid, istället för att ha barnet placerat heltid i förskola eller pedagogisk omsorg,
- från 2010 gäller den allmänna förskolan från höstterminen det år barnet fyller tre år

Syftet med samtliga ovan reformer har varit att ge föräldrar större tillgänglighet till förskolan, förbättra barnfamiljers ekonomi och ge föräldrar ökade möjligheter att komma ut i arbetslivet.

Konsekvenser av reformerna inom förskola

Maxtaxereformen, som syftade till att öka tillgängligheten i förskola, pedagogisk omsorg och familjedaghem, har gjort det möjligt och bidragit till att fler föräldrar har kommit ut i arbetslivet. Idag förvärvsarbetar båda föräldrarna i flertalet barnfamiljer och fler barn än någonsin tidigare är inskrivna i förskoleverksamhet: 84 procent av alla 1–5-åringar i Sverige är inskrivna i förskolan. I åldersgruppen 3–5 år är nästan 95 procent inskrivna. För tio år sedan var andelen 1-5 åringar 75 procent och för femton år sedan 61 procent². I Tyresö är 97,7 procent av alla 1-5 åringar inskrivna i någon form av förskoleverksamhet³.

Reformerna och maxtaxan har också medfört att barngrupperna successivt har blivit allt större och att barnens närvarotid har ökat.

Genom de senaste årens förändringar i skollag och Lpfö98, har förskolan blivit en integrerad del av skolväsendet och det pedagogiska uppdraget har förstärkts. Förskolans roll, som det först steget i det livslånga lärandet, har förtydligats och blivit allt viktigare⁴.

Valmöjligheter för föräldrar inom förskoleverksamheten i kommunen

Föräldrar i Tyresö har idag alternativa möjligheter att välja en verksamhet som

² Pressmeddelande, Skolverket 2014-03-13

³ Förvaltningens interna statistik 2015-02-15

⁴ Skolverkets rapport 392 20013: Föräldrars val och inställning till förskola och fritidshem.

passar deras barn bäst: förskola och pedagogisk omsorg, i kommunal eller fristående verksamhet, och vårdnadsbidrag som också går att kombinera med en placering i förskola eller pedagogisk omsorg med upp till maximalt 20 timmar per vecka och ger de föräldrar som vill vara hemma längre och själva ta hand om sitt barn en möjlighet till det.

God kvalitet – en förutsättning för en likvärdig förskola för alla barn

Förskolans betydelse för samhället har inneburit en förskjutning av ansvaret för de yngsta barnens socialisering och förskolan medverkar i allt större utsträckning till de yngsta barnens socialisation i samhället. Ett stort ansvar ligger idag därmed på förskolans pedagoger avseende förskolebarnens omsorg, utveckling och lärande⁵.

Flera undersökningar⁶ visar att barn som vistats i förskola klarar skolan bättre. Skolverket pekar, i Allmänna råd med kommentarer för förskolan 2013, på det fokus som är viktigast att hålla för att förskolan ska kunna fungera som en utjämnande faktor av social ojämlikhet:

- förskoleverksamheten måste vara av generellt god kvalitet

En förskoleverksamhet som håller en generellt god kvalitet avseende miljö, personaltäthet, gruppstorlek och gruppammansättning är, enligt Skolverket, den viktigaste faktorn för att förskolan ska vara likvärdig för alla barn. Med en generellt god kvalitet gällande ovan faktorer kan förskolan inverka positivt på alla barns fostran och utveckling och bidra till den socialt utjämnande effekten för de mest utsatta barnen: de i behov av särskilt stöd och de med ett annat modersmål.

Gruppstorleken den mest avgörande faktorn för pedagogisk kvalitet

Skolverket pekar på gruppstorleken som den mest avgörande faktorn för pedagogisk kvalitet, mer avgörande än personaltäthet⁷. Det vill säga: mindre grupper är att föredra framför större med samma personaltäthet. Om en barngrupp blir för stor riskerar de positiva effekterna av att vistas i grupp att bytas till sin motsats, då relationer kan bli svåra att överblicka för barnen, vilket kan skapa en känsla av anonymitet och otrygghet samt skapar stress hos barn.

Med barnets bästa som utgångspunkt

Skollagen 1 kap 10 § föreskriver att varje verksamhet ska bedrivas med barnets

⁵⁻⁶ Förskolans betydelse för barns utveckling, lärande och hälsa. Sven Persson 2012

⁷ Skolverkets Allmänna råd med kommentarer - Förskolan 2013, sid 20

bästa som utgångspunkt. Barnets självkänsla och identitet utvecklas i samspel med andra barn och vuxna. Ett barns självkänsla kan stärkas om det känner sig tryggt och har utvecklat tillit till andra barn och vuxna. Vidare påverkar barnets självkänsla i sin tur dess förmåga att lära⁸.

Stora barngrupper och många relationer under en dag är en faktor som visat sig stressar barn. Varje barn måste bli sett och bekräftat för att skapa goda, stabila relationer, vilket framförallt de yngsta barnen har ett behov av. I annat fall riskerar anonymitet och otrygghet att skapa stress och hämma barnets utveckling⁹.

Barngruppernas storlek i Tyresö åren 2009-2013:

Antal barn per avdelning	2009	2010	2011	2012	2013
Tyresö kommun	17,2	17,2	18,2	18,3	19,8
Stockholms län	16,1	16,1	16,2	16,4	16,1
Riket totalt	16,8	16,9	16,8	16,9	16,8

(Skolverkets databas)

De mest utsatta barnen

Barn i behov av särskilt stöd och barn med annat modersmål är den grupp barn som är de mest känsliga och utsatta barnen¹⁰. Dessa barn gynnas generellt i mindre barngrupper med hög personaltäthet. Utvärderingar har visat att barn i behov av särskilt stöd ökar i och med att barngruppsstorlekarna blir större. En generellt god kvalitet i verksamheten är det viktigaste för dessa barn och ofta den bästa insatsen för att förskolan ska verka socialt utjämnande, inkluderande och bidra till samtliga barns utveckling, lärande och hälsa¹¹.

Barns vistelsetid i förskolan

Skolverkets rapport 392 - Föräldrars val och inställning till förskola och fritidshem (2013) anger att spridningen på barnens närvarotider i riket är stor, men det finns en koncentration på barns närvarotid i förskolan på mellan 31-40

⁸ Skolverkets Allmänna råd med kommentarer - Förskolan 2013, sid. 24

⁹ Skolverkets Allmänna råd med kommentarer - Förskolan 2013, sid 20

¹⁰ Förskolans betydelse för barns utveckling, lärande och hälsa. Sven Persson 2012

¹¹ Skolverkets Allmänna råd med kommentarer - Förskolan 2013, sid 20 och Förskolans betydelse för barns utveckling, lärande och hälsa. Sven Persson 2012, sid 6

timmar i veckan.

Tyresö tillsammans med Sollentuna, Täby, Ekerö, Värmdö och Nacka är en av de kommuner som har längst genomsnittlig vistelsetid, 35 timmar per vecka. Längst genomsnittlig vistelsetid har barn i Solna med 36 timmar per vecka. Föräldrarnas sysselsättning har betydelse för barnens närvarotider. Det är i storstadskommuner som barn i förskolan har rätt till de längsta vistelsetiderna och därmed har barnen de längsta närvarotiderna.

Barnens vistelsetid i förskolan kan jämföras med de vuxnas arbetsdagar. För vuxna finns arbetsmiljölagar som reglerar arbetstid och ledighet. För barn i förskolan finns inte motsvarande arbetsmiljölagar. Skollagens 8 kap 8 § föreskriver att "huvudmannen ska se till att barngrupperna har en lämplig sammansättning och storlek och att barnen i övrigt erbjuds en god miljö". Paragrafen reglerar därmed våra yngsta samhällsmedlemmars arbetsmiljö.

20-timmars förskola bör kvarstå i riktlinjerna för kommunala förskolor

Många kommuner i framförallt Stockholm län, men också i Göteborg och Malmö, erbjuder en längre vistelsetid, för barn i familjer där en förälder är antingen föräldraledig eller arbetslös, än vad skollagen anger. Tyresö kommun ger rätt till 20 timmar per vecka för dessa barn, att jämföra med skollagens reglering om minimum 15 timmar. I utvärderingen av maxtaxereformen konstaterade Skolverket att grupperna på många håll blivit så pass stora att det är svårt att bedriva verksamhet enligt intentionerna.

Tyresö kommun ska bedriva förskoleverksamhet av god kvalitet. Förskolorna ska stimulera alla barns utveckling och lärande samt erbjuda barnen en trygg och säker miljö. Med en inriktning som fokuserar arbete och resurser på den generellt goda kvaliteten med mindre barngrupper, ökad personaltäthet, bra förskolemiljö och god sammansättning på barngrupperna, ges förskolorna i Tyresö bättre förutsättningar för att kunna bidra till en integrerande, likvärdig, rättvis och språkutvecklande förskola för kommunens yngsta barn.

Med hänvisning till ovan nämnda argument rekommenderar förvaltningen att 20-timmars vistelsetid för barn till föräldralediga och arbetslösa bör kvarstå i riktlinjerna för de kommunala förskolorna.